

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Report from the Nordic competition authorities
No. 1/2006

Competition in Nordic Retail Banking

Report from the Nordic competition authorities
No. 1/2006

Competition in Nordic Retail Banking

KONKURRENCESTYRELSEN

KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

Konkurrenssutlissynet
Hungarian Competition Authority

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

KILPAILUVIRASTO
FINNISH COMPETITION AUTHORITY

Kappingarráðið
Icelandic Competition Authority

KONKURRENCESTYRELSEN

KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

Konkurrenssutlissynet
Hungarian Competition Authority

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

KILPAILUVIRASTO
FINNISH COMPETITION AUTHORITY

Konkurrenssutlissynet
Hungarian Competition Authority

ity

Kjarni málsins

- Samþjöppun á íslenskum bankamarkaði er mjög mikil. Sama gildir um hin Norðurlöndin.
- Enginn erlendur banki er með starfsemi á Íslandi.
- Meiri vaxtamunur á Íslandi en á öðrum Norðurlöndum.
- Eignarhald á íslenskum greiðslukerfum og kortafyrirtækjum er mjög samtvinnað.
- Viðskiptavinir bankanna skipta ekki um banka. Svo nefndur hreyfanleiki þeirra er mjög lítill. Aðgerða er þörf.
- Huga þarf að aðgangshindrunum að greiðslukerfum bankanna og sameiginlegu eignarhaldi banka og sparisjóða á greiðslukortafyrirtækjunum.

Tílefni skýrslunnar

- Lítil hreyfanleiki viðskiptavina og aðgangshindranir valda áhyggjum.
- Mikil samþjöppun og fáir nýir aðilar koma inn á markaðinn.
- Tilgangur:
Skilgreina almenn samkeppnisleg vandamál á bankamarkaði með áherslu á aðgang að greiðslukerfum og hreyfanleika viðskiptavina.

Kynning

- Almenn bankaþjónusta við einstaklinga og lítil og meðalstór fyrirtæki.
- Greiðslukerfi bankanna.
- Aðgangur að greiðslukortakerfum.
- Hreyfanleiki viðskiptavina.
- Niðurstaða og tillögur.
- Áherslur Samkeppniseftirlitsins.

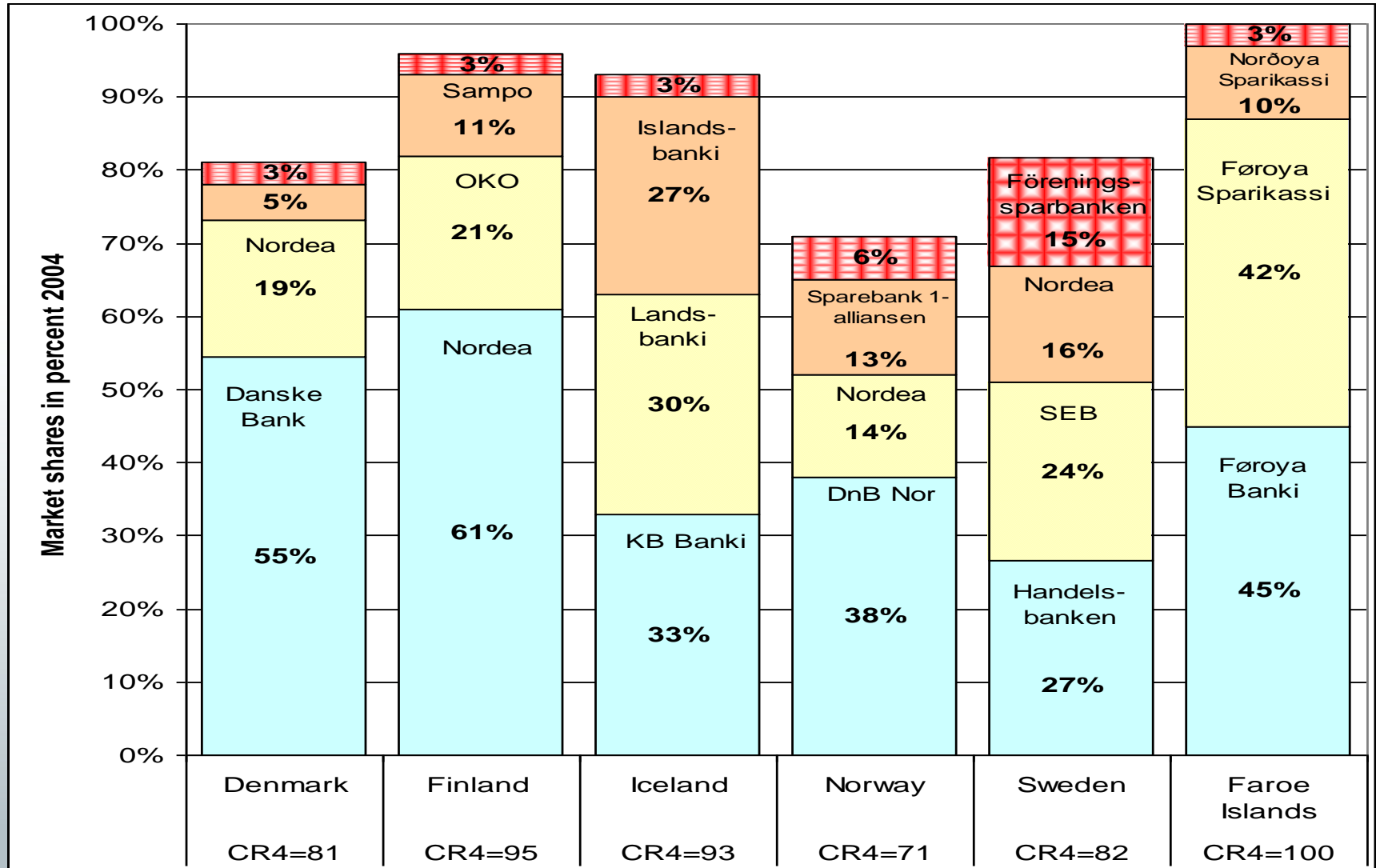
1. Almenn bankþjónusta

- Mikil samþjöppun.
- Mikil arðsemi.
- Fáir nýir aðilar inn á markaðinn.
- Aukin fjárfesting í nágrannalöndum.

Almenn bankþjónusta

Mikil samþjöppun

(hlutdeild m.v. efnahagsreikning)

Sambjöppunarstuðull á Norðurlöndum 1995-2004, CR4

Land	CR4		
	1995	2000	2004
Danmörk	79	80	81
Færeyjar	100	100	100
Finnland	98	95	95
Ísland	85	87	93
Noregur	54	57	71
Svíþjóð	84	88	82

2. Greiðslukerfi bankanna

- Er forsenda fyrir greiðslum milli fjármálastofnana.
- Er grundvöllur að samskiptum banka við viðskiptavini.

Er nauðsynlegt fyrir banka og fjármálafyrirtæki til þess að bjóða og keppa um viðskipti.

Hlutverk aðila á markaði

- Seðlabanki – stórgreiðslukerfi – stuðlar að öruggri og skilvirkri bankastarfsemi.
- Bankar – greiðslujöfnunarkerfi (JK) – í eigu banka og sparisjóða auk Seðlabanka Íslands.
- Í sumum Norðurlandanna hafa "gömlu" bankarnir ákvörðunarvald um aðgang að greiðslujöfnunarkerfi -> aðgangsskilyrði.

Aðgangsskilyrði

- "Gömlu" bankarnir geta haft tilhneigingu til þess að hindra aðgang nýrra aðila.
  - Aðgangsgjald / Tengigjald
  - Tímalengd fyrir aðgang
  - Önnur atriði, t.d. tæknistaðlar og prófanir
- Aðgangsskilyrði geta innifalið þætti sem geta hindrað innkomu nýrra aðila á markaðinn.

3. Aðgangur að greiðslukortakerfum

Nægileg samkeppni?

- Aðgangur að greiðslumiðlunarkerfi er nauðsynlegur
- Markaðsyferráð greiðslukortafyrirtækja – POS og ATM
  - Áhyggjur af misnotkun yferráða eða sameiginlegra yferráða í flestum Norðurlandanna
- Starfsemi greiðslukortafyrirtækja yfir landamæri er lítil sem engin
- Aðgangshindranir áhyggjuefni

Aðgangur að greiðslukortakerfum á Íslandi

Þröngt eignarhald

- Tvö íslensk greiðslukortafyrirtæki.
- Bæði í sameiginlegri eigu banka og sparisjóða.
- Eignarhald á greiðslukortafyrirtækjunum hefur verið að breytast á þessu ári.

Aðgangur að greiðslukortakerfum á Íslandi

Starfsemi kortafyrirtækja

- Annast útgáfu greiðslukorta fyrir banka og sparisjóði.
- Kreditkort hf. gefur auk þess út sitt eigið kreditkort.
- Gera samning við söluaðila um notkun greiðslukorta.
- Annast færsluhirðingu og uppgjör við söluaðila vegna notkunar greiðslukorta.
- Hafa yfir 95% hlutdeild á markaði fyrir færsluhirðingu á Íslandi en eru ekki í innbyrðis samkeppni.
- PBS A/S International hefur reynt að hasla sér völl í færsluhirðingu á Íslandi frá árinu 2002.

4. Hreyfanleiki viðskiptavina

Lítill hreyfanleiki sameiginlegt einkenni

Hreyfanleiki viðskiptavina hjá fimm stærstu bönkum í hverju landi árið 2004

Table 5.1: Customer mobility for private customers in the Nordic countries

	Denmark	Finland	Iceland	Norway	Sweden
Gain	+ 5.3 %	+ 5.1 %	+ 4.0 %	+ 5.4 %	+ 4.4 %
Loss	- 5.4 %	- 2.1 %	- 1.7 %	- 2.8 %	- 4.2 %

Hreyfanleiki viðskiptavina

Hvað ræður viðhorfi viðskiptavina?

Hver eru viðhorf þeirra?

- Verð
  - Vextir og þjónustugjöld
- Þjónusta
- Ánægja
- Breyting á persónulegum högum
  - Íbúðalán eru mikilvæg
- Útibúanet
- Traust
  - Persónulegt samband við þjónustufulltrúa
- Þægindi
- Skortur á áhuga

Hindranir gegn hreyfanleika

- Skiptikostnaður
  - Stimpilgjald – uppgreiðslugjald – samtvinnun.
- Samanburðarkostnaður
  - Fjármálaþjónusta er flókin og tímafrek – áhrif af samtvinnun – óþægilegt fyrir suma.
- Flækja - margbreytileiki
  - Algeng tilfinning að verð og þjónusta sé ógagnsæ – persónulegur ráðgjafi hefur mikið gildi fyrir viðskiptavini.
- Samtvinnun
  - Hátt hlutfall viðskiptavina eru í tryggðarkerfi – viðskiptavinir kaupa meira en þeir þurfa – samtvinnun myndar flækjustig.
- Ferðakostnaður
  - Nokkur útibú á flestum svæðum – flestir bankar bjóða þjónustu á Internetinu.

Hvernig á að auka hreyfanleika

- Auka gagnsæi
  - Koma upp vefsíðu á Internetinu þar sem viðskiptavinir geta borið saman verð og þjónustu. Er þegar gert að einhverju marki í Svíþjóð og Danmörku og er að byrja í Noregi.
- Meiri þægindi
  - Einfalda skipti milli banka.
  - Skiptireglur hafa verið teknar upp á Írlandi og í Hollandi með ágætum árangri.
- Sérhæfða banka (niche banks)

Niðurstaða norrænu skýrslunnar

- Mikil samþjöppun og mikil arðsemi.
- Færri útibú meiri netbankaþjónusta.
- Greiðslukerfi enn landsbundin...
... og aðgangshindranir eru mögulega samkeppnishamlandi.
- Sameiginlegt eignarhald banka og sparisjóða á greiðslukortafyrirtækjum.
- Lítil hreyfanleiki viðskiptavina.

Tillögur norræna samkeppnisyfirvalda

AÐGANGUR BANKA AÐ GREIÐSLUKERFUM

- Gagnsæar og hlutlægar reglur um aðgang að greiðslukerfum.
- Aðgreining á hlutverki banka sem stjórnenda og eigenda annars vegar og notenda hins vegar.

VAL NEYTENDA

- Auðvelda samanburð milli banka.
- Auðvelda skipti milli banka.
- Norrænan markað fyrir neytendur.

Áherslur Samkeppniseftirlitsins

- Fjármálafyrirtæki eru leiðandi afl í íslensku viðskiptalífi – því þurfa þau að sýna gott fordæmi á samkeppnismörkuðum.
- Góð arðsemi gefur fyrirheit um að efla megi samkeppni neytendum til góðs.
- Samþjöppun er mikil - því þarf að leita leiða til þess að draga úr aðgangshindrunum.
- Huga þarf að eftirfarandi:
  - Sameiginlegt eignarhald bankanna á greiðslukerfum – tryggja þarf greiðan aðgang nýrra aðila að kerfunum.
  - Draga þarf úr sameiginlegu eignarhaldi banka og sparisjóða á greiðslukortafyrirtækjum og efla samkeppni á greiðslukortamarkaði.
  - Stuðla þarf að auknum hreyfanleika viðskiptavina bankanna. Í því efni þarf að huga að...
    - ...afnámi stimpilgjalds af lánum,
    - ...niðurfellingu uppgreiðslugjalds af lánum bankanna,
    - ...gjalda varhug við samtvinnun í þjónustu bankanna.

Samkeppniseftirlitið leitar viðhorfa

- Samkeppniseftirlitið býður hagsmunaaðilum og öðrum áhugasömum að koma á framfæri viðhorfum...
  - ...til norrænu skýrslunnar...
  - ...um áherslur Samkeppniseftirlitsins.
- Í framhaldinu verða nánari áherslur mótaðar.